

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Історичний факультет
Кафедра історії України

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри історії України

_____ Олександр ЗАВАЛЬНЮК

31 серпня 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

ООК 16.02 ВИРОБНИЧА ПЕДАГОГІЧНА АСИСТЕНТСЬКА ПРАКТИКА

для підготовки фахівців *другого (магістерського) рівня вищої освіти*
за освітньо-професійною програмою *Історія*
спеціальності *032 Історія та археологія*

галузі знань *03 Гуманітарні науки*

мова навчання *українська*

2023-2024 навчальний рік

Розробники програми:

Олександр КОМАРНИЦЬКИЙ, доктор історичних наук, професор, професор кафедри історії України;

Анатолій ФІЛІНЮК, доктор історичних наук, професор, професор кафедри історії України;

Затверджено на засіданні кафедри історії України

Протокол № 9 від 31 серпня 2023 року

Завідувач кафедри _____ Олександр ЗАВАЛЬНЮК

31 серпня 2023 року

ПОГОДЖЕНО

Гарант освітньої програми _____ Олександр КОМАРНИЦЬКИЙ

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Виробнича педагогічна асистентська практика здобувачів вищої освіти ступеня вищої освіти «Магістр» історичного факультету є необхідною складовою практичної підготовки майбутніх фахівців у сфері набуття й закріплення спеціальних (фахових, предметних) компетентностей і прогнозованих результатів.

Програма практики для здобувачів вищої освіти історичного факультету ступеня вищої освіти «Магістр» спеціальності 032 Історія та археологія за освітньо-професійною програмою Історія розроблена на основі наскрізної програми практики. Згідно навчального плану практика проводиться у 3 семестрі тривалістю 2 тижні, на неї виділено 3 кредити ЄКТС, що становить 90 годин.

Програма розроблена відповідно до «Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України» від 8 квітня 1993 р. за №93 (зі змінами, внесеними згідно з наказом Міносвіти №351 (0351281-94) від 20.12.1994 р.) та «Положення про проведення практики здобувачів вищої освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (нова редакція)» від 31.08.2021 р. за №111-ОД. Вона враховує знання, отримані магістрантами з курсів формування та використання національного фонду України, теорії та методології архівознавства, документознавства, визначає місце архівної практики в системі підготовки майбутніх архівістів.

Програма визначає мету, завдання, компетентності, терміни проходження і бази практики, регламентує процес її проходження, зміст практики, перелік документів та їх взірці, які ведуть здобувачі вищої освіти під час практики, обов'язки практикантів і керівників практики, правила техніки безпеки, вимоги до звітної документації про практику, критерії оцінювання результатів практики та порядок підбиття підсумків практики.

МЕТА І ЗАВДАННЯ ПРАКТИКИ. ПРОГРАМНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Основна мета виробничої педагогічної асистентської практики – сприяти закріпленню та поглибленню теоретичних знань, отриманих здобувачами вищої освіти в процесі вивчення блоку теоретичних дисциплін, набуття та відпрацювання фахових компетентностей, необхідних для подальшої професійної самореалізації; ознайомлення здобувачів вищої освіти безпосередньо під час освітнього процесу з основними формами, принципами і методами викладання фахових дисциплін; виховання у них творчого, дослідницького підходу до педагогічної, наукової й виховної діяльності; формування потреб у самоосвіті, самовихованні та підвищенні своєї кваліфікації.

Завдання практики:

- застосування та поглиблення теоретичних знань, отриманих у процесі навчання у ЗВО із дисциплін історичного та соціально-політичного циклу;
- формування професійно-педагогічних умінь викладача історичних і соціально-політичних наук, навичок читати лекції та проводити семінарські, практичні заняття з використанням сучасних методів і прийомів навчально-пізнавальної діяльності;
- розвиток уміння розробляти навчальні завдання та планувати організацію індивідуальної й самостійної роботи здобувачів освіти;
- оволодіння методами і формами педагогічної діагностики, прогнозування та планування освітнього процесу;
- вироблення навичок виховної роботи;
- практичне ознайомлення зі структурою та науково-дослідницькою роботою кафедри.

ПРОГРАМНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ,

які мають бути сформовані у здобувачів вищої освіти ступеня вищої освіти «Магістр» під час проходження практики

Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати складні задачі дослідницького та/або інноваційного характеру в галузі історії та археології.
Загальні компетентності	<p>ЗК 01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.</p> <p>ЗК 02. Здатність працювати автономно.</p> <p>ЗК 03. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.</p> <p>ЗК 07. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.</p> <p>ЗК 09. Здатність приймати обґрунтовані рішення.</p> <p>ЗК 11. Здатність застосовувати психолого-педагогічні знання в професійній діяльності.</p>
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності	<p>СК 07. Здатність здійснювати науково-педагогічну діяльність у закладах фахової передвищої та вищої освіти, наукових установах.</p> <p>СК 10. Усвідомлення принципів академічної доброчесності та норм професійної етики.</p>

Програмні результати навчання:

ПРН 09. Здійснювати викладацьку діяльність у закладах вищої освіти на основі сучасних освітніх технологій, а також принципів і практик європейських країн.

ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ СТУДЕНТА-МАГІСТРАНТА

Студент-практикант має право:

- одержувати консультації викладача-методиста з усіх питань щодо проходження виробничої педагогічної асистентської практики;
- користуватися бібліотекою бази практики;
- вносити пропозиції щодо вдосконалення освітнього процесу, організації педпрактики, брати участь у засіданнях кафедри, вченої ради факультету, конференціях та нарадах.

На період практики один зі здобувачів вищої освіти призначається старостою групи. В його обов'язки входить облік відвідування студентами занять, повідомлення їх про колективні консультації та семінари, виконання доручень керівника практики.

Студент-практикант зобов'язаний:

- до початку практики одержати від факультетського керівника практик направлення, програму, методичні матеріали та консультацію щодо оформлення всіх документів;
- своєчасно прибути на базу практики (в заклад вищої освіти);
- у повному обсязі виконувати всі завдання, передбачені програмою практики та вказівки її керівників;
- у період практики дотримуватися правил внутрішнього розпорядку закладу вищої освіти, правил охорони праці, техніки безпеки;
- нести відповідальність за виконану роботу, старанно готуватися до кожної лекції, семінарського та практичного заняття, позааудиторного заходу;
- працювати в ЗВО не менше 6 годин, виконувати індивідуальний план роботи, своєчасно подавати на перевірку документацію (регулярно вести щоденник, розробляти конспекти лекцій, семінарських занять для перевірки і затвердження викладачу-методисту за 2–3 дні до проведення відповідного виду роботи, здати звітну документацію не пізніше трьох днів по завершенні практики).

У випадку невиконання вказаних обов'язків здобувач вищої освіти (практикант) усувається від проходження практики.

ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ КЕРІВНИКА ВИРОБНИЧОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ АСИСТЕНТСЬКОЇ ПРАКТИКИ:

Керівник практики має право:

- брати участь у конференціях та нарадах з питань організації і проведення практики;
- вносити пропозиції щодо вдосконалення освітнього процесу, організації практики;
- відвідувати базу практики ЗВО з метою здійснення контролю за

проходженням та виконанням студентами-практикантами визначеного програмою практики комплексу завдань;

- у складі комісії брати участь у підведенні підсумків практики та вносити пропозиції щодо оцінювання результатів роботи студентів-практикантів.

Керівник виробничої педагогічної асистентської практики зобов'язаний:

- контролювати готовність баз практики до проходження практики здобувачами вищої освіти;

- забезпечити проведення організаційних заходів у ЗВО перед виходом студентів на практику: інструктаж про порядок проходження практики, надання студентам-практикантам необхідних документів (направлення, програми, індивідуального завдання, методичних рекомендацій щодо оформлення звітної документації);

- створити, у контакті з керівником від бази практики, належний рівень її проходження згідно з програмою;

- допомагати студентам-практикантам при виконанні ними завдань практики;

- відвідувати бази практики, контролювати, спостерігати та аналізувати роботу студентів-практикантів;

- виконувати всі види робіт, передбачені програмою практики;

- подати завідувачу кафедри письмовий звіт про проведення практики із пропозиціями щодо поліпшення організації і проведення практики.

ТЕРМІНИ ПРОХОДЖЕННЯ ПРАКТИКИ

Згідно навчального плану виробнича педагогічна асистентська практика для здобувачів вищої освіти історичного факультету ступеня вищої освіти «Магістр» спеціальності 032 Історія та археологія за освітньо-професійною програмою Історія денної форми навчання проводиться у 3 семестрі тривалістю 2 тижні, на неї виділено 3 кредити ЄКТС, що становить 90 годин.

БАЗИ ПРАКТИКИ

Визначення баз для проходження здобувачами вищої освіти ступеня вищої освіти «Магістр» спеціальності 032 Історія та археологія за освітньо-професійною програмою Історія виробничої педагогічної асистентської практики здійснюється відповідно до «Положення про проведення практики здобувачів вищої освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (нова редакція)» від 31.08.2021 р. за № 111-ОД. У зазначеному документі також чітко визначаються основні вимоги до баз практики (п. 3).

Відповідно, базою для проходження здобувачами вищої освіти виробничої педагогічної асистентської практики є історичний факультет К-ПНУ імені Івана Огієнка, зокрема кафедри факультету.

ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИКИ

Організація проведення виробничої педагогічної асистентської практики здійснюється відповідно до «Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України» від 8 квітня 1993 р. за № 93 (зі змінами, внесеними згідно з наказом Міносвіти № 351 (0351281-94) від 20.12.1994 р.), «Положення про проведення практики здобувачів вищої освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (нова редакція)» від 31.08.2021 р. за №111-ОД, наказу «Про організацію та проведення виробничої педагогічної практики здобувачів вищої освіти історичного факультету денної форми навчання» та наказу «Про організацію та проведення виробничої педагогічної (асистентської) практики здобувачів вищої освіти історичного факультету денної форми навчання», а також відповідно до програми виробничої педагогічної асистентської практики, ухваленої Вченою радою історичного факультету.

Проведення практики здійснюється також і за дистанційною формою: на сторінці кафедри в системі MOODLE створюються спеціальні папки з програмою практики, інструктажем із техніки безпеки та папкою для завантаження звітних матеріалів практики (в якості додаткової дистанційної платформи використовується електронна пошта керівників практики).

Відповідальність за організацію, проведення і контроль практики покладається на декана історичного факультету та завідувачів кафедр.

Навчально-методичне керівництво, а також контроль за виконанням програми практики здійснюють керівники практики від кафедр.

До керівництва практикою здобувачів вищої освіти залучають досвідчених науково-педагогічних працівників кафедр зі стажем роботи не менше ніж три роки відповідного профілю або викладацького стажу роботи в закладах вищої освіти.

Декан факультету, завідувачі кафедр, факультетський керівник практик проводять зі здобувачами вищої освіти та керівниками інструктивну нараду щодо проходження практики, під час якої студенти отримують чітко визначені завдання з методики викладання історії, педагогіки і психології, а також взірці звітної документації.

Відповідальність за проведення інструктажу з техніки безпеки несе факультетський керівник практики.

Декан, факультетський керівник практики, керівники практики від кожної з кафедр систематично контролюють хід практики студентів та забезпечують підготовку здобувачами вищої освіти звітної документації у визначений термін.

Захист звітів про проходження практики здійснюється відповідно чинного порядку у визначений термін.

Відповідальним керівником за складання звіту про підсумки педагогічної асистентської практики та надання відповідних документів в деканат та на кафедрі є факультетський керівник практик.

Результати виробничої педагогічної асистентської практики здобувачів вищої освіти ступеня вищої освіти «Магістр» заслуховуються на засіданні кафедр та Вченій раді історичного факультету.

ЗМІСТ ПРАКТИКИ

Зміст виробничої педагогічної асистентської практики визначається «Положенням про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України» від 8 квітня 1993 р. за №93 (зі змінами, внесеними згідно з наказом Міносвіти №351 (0351281-94) від 20.12.1994 р.), «Положенням про проведення практики здобувачів вищої освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (нова редакція)» від 31.08.2021 р. за № 111-ОД та відповідною наскрізною програмою практики.

Основними напрямками педагогічної практичної діяльності здобувачів вищої освіти є:

1. Ознайомлення із специфікою роботи та освітніми стандартами ЗВО.
2. Навчально-методична робота:
  - ознайомлення з плануванням та організацією навчальних занять на історичному факультеті;
  - вивчення навчально-організаційного та методичного досвіду й системи навчальної роботи кафедри, викладача-методиста;
  - спостереження та аналіз різних форм навчання у ЗВО;
  - самооцінка проведеної навчальної роботи, участь у самоаналізі та оцінюванні її викладачем;
  - оволодіння методикою організації та контролю роботи студентів у навчальному процесі;
  - опанування системою засобів і методів організації та контролю самостійної роботи студентів;
  - проведення навчальних занять і позааудиторних заходів.
3. Науково-дослідна робота:
  - ознайомлення з планом науково-дослідної роботи кафедри;
  - участь у роботі наукового семінару, кафедри;
  - підготовка й проведення студентських наукових конференцій;
  - розробка доповідей на засіданні наукових гуртків, проблемних груп;
  - консультація студентів у підготовці доповідей, рефератів, тез тощо.
4. Виховна робота:
  - ознайомлення з організацією та системою виховної роботи факультету, кафедри, академнаставника групи;
  - проведення виховної роботи з академічною групою.

ЗВІТНА ДОКУМЕНТАЦІЯ ТА ОЦІНЮВАННЯ ПРАКТИКИ

Після закінчення терміну практики здобувачі вищої освіти звітують про виконання програми практики. Форма звітності здобувача вищої освіти про проходження практики – письмовий звіт.

Звіт оформляється за вимогами програми практики.

Письмовий звіт разом з іншими документами, що передбачені програмою практики, подається на рецензування керівнику практики від кафедри. Після доопрацювання та остаточного погодження з керівником практики від кафедри звіт у друкованому вигляді подається на захист.

Звіт підписує здобувач вищої освіти, підписує та оцінює безпосередній керівник від бази практики, члени комісії із захисту звітів про проходження практики.

Для узагальнення матеріалів практики студентам надається три дні.

Після завершення педагогічної практики студенти-магістранти подають керівнику практики такі матеріали звітної документації:

1. Письмовий звіт студента про роботу (див. вимоги до звіту).
2. Щоденник педагогічної практики з характеристиками керівника практики та куратора групи, підписаний завідувачем кафедри, завіреними печатками навчального закладу.
3. Конспекти двох проведених лекцій.
4. Протоколи обговорення проведення лекцій.
5. Конспекти двох семінарських (практичних) занять.
6. Протоколи обговорення семінарських (практичних) занять.
7. Виконані завдання з педагогіки.
8. Виконані завдання з психології.

Звіт про проходження практики захищається студентом (з диференційованою оцінкою) перед комісією, призначеною завідувачем кафедри. До складу комісії входять керівники практики (групові методисти, викладачі кафедр педагогіки та управління закладу вищої освіти, психології освіти).

Захист практики проводиться упродовж перших десяти днів навчання, яке починається після закінчення практики. Оцінка за практику вноситься до заліково-екзаменаційної відомості і до залікової книжки студента з підписами членів комісії, до журналу обліку успішності.

Здобувач вищої освіти, що не виконав програму практики і отримав незадовільний відгук із закладу освіти, де проходив практику, або незадовільну оцінку при складанні заліку, відраховується із закладу освіти за невиконання навчального плану.

Підсумки практики обговорюються на засіданнях кафедр та Вченої ради історичного факультету.

За результатами практики факультетський керівник практик формує підсумковий звіт.

ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ПРАКТИКИ

Підсумки виробничої педагогічної асистентської практики підводяться під час науково-практичної конференції на історичному факультеті. Її завдання: підведення підсумків навчально-наукової роботи студентів-практикантів; виявлення досягнень і недоліків у їхній роботі; оцінка рівня теоретичної та практичної підготовленості магістрантів до навчально-наукової роботи у ЗВО; оцінка якості роботи з організації практики її керівниками; визначення заходів, спрямованих на подальше поліпшення практики.

Завершальна науково-практична конференція на історичному факультеті організовується деканатом та фаховими кафедрами.

Основний зміст підсумкових практичних конференцій студентів-практикантів складають доповіді з узагальнення досвіду роботи здобувачів вищої освіти з окремих питань організації освітнього процесу в закладі вищої освіти.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРАКТИКИ

Загальна кількість балів – 100.

Оцінка ставиться за виконання здобувачами вищої освіти усіх вимог і завдань програми практики та якість звітної документації на основі результатів захисту перед комісією. Вона є комплексною і складається:

1. Фахова підготовка – **50 балів**.
2. Підготовка з педагогіки – **25 балів**.
3. Підготовка з психології – **25 балів**.

Критеріями оцінювання роботи студента-практиканта є:

- ступінь сформованості професійно-педагогічних умінь;
- рівень теоретичного осмислення здобувачами вищої освіти своєї практичної діяльності;
- рівень професійної спрямованості та соціальної активності майбутнього фахівця.

Критерії оцінювання фахової підготовки

Максимальна кількість балів – **50**. Із них:

1. Якість підготовки, організації та проведення лекційних і семінарських (практичних) занять (в тому числі – правильність і якість оформлення конспектів) – **30 балів**.
2. Проведення позааудиторної роботи з фаху – **10 балів**.
3. Науково-дослідна робота з фаху (опис педагогічного досвіду викладача) – **5 балів**.
4. Індивідуальний план, протоколи обговорення лекційних і семінарських (практичних) занять та підготовка письмового звіту – **5 балів**.

Критерії оцінювання результатів практики з педагогіки

Максимальна кількість балів – **25**. З них:

- виховна робота – **13 балів**;
- щоденник психолого-педагогічних спостережень – **5 балів**;
- звіт про проходження практики – **5 балів**;
- індивідуальний план – **2 бали**.

Критерії оцінювання результатів практики з психології

Максимальна кількість балів – **25**. З них:

- психологічне спостереження – **6 балів**;
- виконання практичних завдань – **13 балів**;
- оформлення звіту з психології – **6 балів**.

На оцінку **A (90-100 балів)** – «**ВІДМІННО**» заслуговує практична робота здобувача вищої освіти, який всі або абсолютну більшість занять провів на «відмінно», систематично й на високому рівні проводив позааудиторну і виховну роботу, змістовно, якісно, грамотно та охайно оформив усю звітну документацію, вчасно здав її керівникові, вміло проаналізував свою роботу у звіті, отримав відмінні характеристики як викладач-предметник та куратор, виконав науково-методичне дослідження, вдало захистив практику перед комісією.

На оцінки **B (82-89 балів)** та **C (75-81 бал)** – відповідно «**ДУЖЕ ДОБРЕ**» та «**ДОБРЕ**» заслуговує здобувач вищої освіти, який провів заняття переважно на «добре», зацікавлено, добросовісно і старанно виконував виховну роботу зі студентами, правильно, охайно оформив документацію, але отримав певні зауваження від керівника практики щодо вибору методів і прийомів навчання або виховання, ступеня володіння навчальним матеріалом, культури мовлення тощо; не досить повно проаналізував свою роботу в звіті; отримав добрі характеристики як предметник і академнаставник, на належному рівні захистив звіт перед комісією.

Оцінки **D (67-74 бали)** та **E (60-66 балів)** – «**ЗАДОВІЛЬНО**» виставляються здобувачу вищої освіти, який виконав програму практики, але заняття проводив на достатньому рівні, до виконання завдань практики готувався не творчо, недостатньо використовував у своїй роботі відповідну методичну та педагогічну літературу, одержав задовільну характеристику від керівника практики щодо вибору методів і прийомів навчання або виховання, ступеня володіння матеріалом, культури мовлення тощо; недостатньо проаналізував свою роботу у звіті; отримав задовільні характеристики як викладач-предметник і академнаставник; задовільно захистив звіт перед комісією.

Оцінка **FX (35-59 балів)** – «**НЕЗАДОВІЛЬНО**» ставиться здобувачу вищої освіти, який не виконав програму практики з поважних причин (хвороба, сімейні обставини тощо). За рішенням комісії із захисту практика студентові може бути продовжена (але на термін, що вкладається у поточний семестр); набрав за результатами діяльності менше за 60 балів із причин, що не залежали або частково залежали від нього. Рішенням комісії практика такому студентові також може бути продовжена.

Оцінка **F (менше за 34 бали)** – «**НЕЗАДОВІЛЬНО**» виставляється студенту, який без поважних причин не виконав програму практики. Здобувач вищої освіти, який отримав оцінку F, відраховується з університету.

ПРАВИЛА ТЕХНІКИ БЕЗПЕКИ

Інструктаж здобувачів вищої освіти з техніки безпеки здійснює факультетський керівник практики під час проведення настановчої конференції. Інструктаж проводиться відповідно до «Інструкції № 111 з охорони праці та безпеки життєдіяльності для здобувачів вищої освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, які направляються для проходження практики» (Наказ ректора № 6-ОД від 13.01.2021 р.).

1. Загальні положення

1.1. Практика студентів університету проводиться на базах практики, які мають відповідати вимогам нормативно-правових актів з охорони праці.

1.2. До початку проведення практики повинно бути проведено обстеження робочих місць студентів-практикантів.

1.3. Відповідальність за організацію проведення і контроль практики покладається на керівників практик.

1.4. У тісному контакті з керівником практики від Університету бази практики забезпечують високу якість та безпеку її проходження згідно з програмою проходження практики.

1.5. Обов'язковою умовою допущення студентів до проходження практики є проходження ними вступного інструктажу з охорони праці під час трудового і професійного навчання та оформлення його у бланку реєстрації з підписами особи, яка проводила інструктаж та особи, яку інструктували.

2. Вимоги безпеки перед початком проходження практики

2.1. При прибутті на базу практики студент-практикант повинен пройти вступний інструктаж з охорони праці та первинний інструктаж на місці проходження практики і поставити підпис у відповідних журналах інструктажу.

2.2. Студенту-практиканту повинні бути забезпечені нормальні умови праці і умови проходження практики

2.3. Студент-практикант повинен дотримуватися правил внутрішнього трудового розпорядку закладу освіти.

2.4. Студент-практикант до початку практики повинен:

2.4.1. Одержати від керівника практики консультації щодо оформлення усіх необхідних документів;

2.4.2. Отримати номер телефону керівника практики для повідомлення щодо виникнення нестандартної ситуації;

2.4.3. Своєчасно прибути на базу проходження практики;

2.4.4. Вивчити і суворо дотримуватися правил охорони праці, виробничої санітарії.

2.5. Перед початком роботи студент-практикант повинен організувати своє робоче місце (місце проходження практики).

3. Вимоги безпеки під час проходження практики

3.1. Під час практики не допускається:

3.3.1. Залишати місце практики без дозволу керівника практики від бази практики;

3.3.2. Відвертати від роботи працівників, які його оточують;

3.3.3. При виникненні недоліків у роботі обладнання та приладів (комп'ютера, побутових приладів тощо) негайно повідомити керівника практики від бази практики та припинити роботу до усунення недоліків.

3.4. Студент-практикант під час проходження практики зобов'язаний дбати про особисту безпеку і здоров'я оточуючих людей в процесі виконання будь-яких робіт чи під час перебування на території закладу освіти.

4. Вимоги безпеки після закінчення проходження практики

4.1. Привести у порядок своє місце практики та передати його керівнику практики від бази практики.

5. Вимоги безпеки в аварійній ситуації

5.1. Негайно припинити роботу, довести до відома керівника практики у випадку:

5.1.1 Погіршення у студента-практиканта стану здоров'я;

5.1.2. Отримання студентом-практикантом травми;

5.1.3. Виникнення пожежі;

5.1.4. Виникнення недоліків в роботі приладів та обладнання, що використовуються студентом-практикантом для виконання завдання практики;

5.1.5. Вимкнення електроенергії;

5.1.6. Запаху газу, тощо.

5.2. Для усунення аварійної ситуації студент-практикант повинен виконувати вказівки керівника практики, якщо це не приведе до погіршення стану його здоров'я.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

I. Джерела

1. Закон України «Про вищу освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
2. Національна доктрина розвитку освіти. *Освіта України*. 2002. 23 квітня. № 33. С. 4–6.
3. Україна XXI століття: Стратегія освіти. *Освіта*. 1992. 18 серпня. С. 2–3.
4. Положення про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0173-93#Text>
5. Положення про організацію освітнього процесу в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка (нова редакція) введена в дію наказом ректора університету від 26 липня 2023 р. № 104-Д. URL: <https://kpnpu.edu.ua/publiczna-informatsiia/>
6. Положення про проведення практики здобувачів вищої освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (нова редакція). Кам'янець-Подільський, 2021. URL: https://drive.google.com/file/d/0B_EBvdN4dQSlSDVIV04waWZvbW5xVnM2Mmd5Y1FLdi1rUC0w/view?resourcekey=0-tYSPd5dBX2-ZMCs1ShozJA

II. Література

1. Академічна доброчесність: проблеми дотримання та пріоритети поширення серед молодих вчених: колективна монографія / [за заг. ред. Н. Сорокіної, А. Артюхова, І. Дегтярьової]. Дніпро: ДРІДУ НАДУ, 2017. 169 с.
2. Андрущенко В. П. Організоване суспільство. Проблеми організації та суспільної самоорганізації в період радикальних трансформацій в Україні на рубежі століть: Досвід соціально-філософського аналізу. Київ: ТОВ «Атлант ЮЕМСІ», 2005. С. 461–476.
3. Горохівський П. І. Методика викладання історичних дисциплін у вищій школі : курс лекцій: навч. посіб. для магістр. денної та заочної форми навчання. Умань : ПП Жовтий О., 2012. 256 с.
4. Євтух М. Б., Лузік Е. В., Дибкова Л. М. Інноваційні методи оцінювання навчальних досягнень: монографія. Київ: КНЕУ, 2010. 248 с.
5. Жилінська О. Методичні аспекти впровадження асистентської практики у програмі підготовки магістрів. *Вища школа*. 2001. № 2–3. С. 42–45.

6. Казак І. О. Теорія і методика викладання в вищій школі. Конспект лекцій з навчальної дисципліни. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2018. 116 с.
7. Каплінський В. В. Методика викладання у вищій школі: навч. посіб. Вінниця: ТОВ «Ніланд ЛТД», 2015. 224 с.
8. Колоїз Ж. В. Академічне письмо та риторика : практикум. Кривий Ріг : КДПУ, 2018. 196 с.
9. Кремень В. Г. Освіта і наука України: шляхи модернізації (факти, роздуми, перспективи). Київ: Грамота, 2003. 216 с.
10. Маринченко Г. М. Методика викладання історії у закладі вищої освіти: навч. метод. посіб. Київ Олді+: 2021, 292 с.
11. Морзе Н. В. Дистанційна технологія як основа сучасних інформаційних технологій у навчанні. *Нові технології навчання*: наук.-метод. збірник. Київ: Наук.-метод. центр, 2001. Вип. 30. С. 32–43.
12. Нагаєв В. М. Адаптація традиційної рейтингової оцінки до європейської кредитно-трансферної системи. *Новий колегіум*. 2005. № 3. С. 39–44.
13. Нагаєв В. М. Управління навчально-творчою діяльністю студентів: модульно-рейтинговий підхід. *Наукові записки Кіровоградського ДПУ ім. В. Винниченка: зб. наук. праць*. Кіровоград: КДПУ, 2002. Вип. 46. С. 35–40.
14. Нагаєв В. М. Методика викладання у вищій школі: навч. посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2007. 232 с.
15. Ніколаєнко С. М. Стратегія розвитку освіти України: початок ХХІ століття. Київ: Знання, 2006. 253 с.
16. Одерій Л. П. Оцінка в міжнародній системі освіти: монографія. Київ: ІСДО, 1995. 166 с.
17. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. / [З. Н. Курлянд, Р. І. Хмелюк, А. В. Семенова та ін.; за ред З. Н. Курлянд. 3-тє вид., перероб. і доп.]. Київ: Знання, 2007. 495 с.
18. Сисоєва С. О. Педагогічна творчість: монографія. Харків: Каравела, 1998. 150 с.
19. Скотна Н. Особа в розколотій цивілізації: освіта, світогляд, дії. Львів: Українські технології, 2005. 384 с.
20. Стинська В. В. Методика викладання у вищій школі: навч. посіб. Івано-Франківськ, 2022. 180 с.
21. Третяк О. Якщо не ми, то хто?... (Навчальні проблеми підготовки магістрів в Україні). *Вища освіта України*. 2001. № 1. С. 65–67.
22. Уведення в науково-педагогічну діяльність: навч. посіб. / [В. В. Іваненко, Г. Г. Кривчик, І. С. Накашидзе]. Дніпро : ЛІРА, 2018. 120 с.
23. Яковенко Г. Г. Методика навчання історії: навч.-метод. посіб. Харків : Вид-во ХНАДУ, 2017. 324 с.